

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

مرکز تهران

رساله

برای دریافت مدرک دکتری تخصصی (Ph.D.)

رشته: حقوق بین الملل

گروه حقوق

بهره‌برداری نظامی از فضای ماورای جو از دیدگاه

حقوق بین الملل

فریبا رضی پور

استاد راهنما: دکتر مرتضی نجفی اسفاد

استاد مشاور اول: دکتر رضا موسی زاده

استاد مشاور دوم: دکتر منصور جبّاری

دی 1390

اینجانب فریبا رضی پور دانشجوی ورودی سال 1383 مقطع دکتری تخصصی رشته حقوق بین الملل گواهی می نمایم چنانچه براساس مطالب رساله خود اقدام به انتشار مقاله، کتاب، و ... نمایم ضمن مطلع نمودن استاد راهنما، با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب، و ... و به صورت مشترک و با ذکر نام استاد راهنما مبادرت نمایم.

فریبا رضی پور

کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات ، آزمایشات و نو آوری ناشی از تحقیق موضوع این رساله متعلق به دانشگاه پیام نور می باشد.

تقدیم به

خاک مشکبوی پدرم

و مهربانی بی پایان مادرم

و دلاویزی مهر همسرم

و دریای محبت خواهرانم

سپاسگزاری

نگارنده بر خود میداند که از زحمات بیدریغ و راهنمایی‌های استاد ارجمند جناب آقای دکتر نجفی اسفاد در راستای انجام این رساله در طی دو سال گذشته تشکر و قدردانی نماید. همچنین مراتب امتنان خود را از اساتید مشاور گرامی جناب آقای دکتر موسی زاده و جناب آقای دکتر جباری به پاس مساعدتهای بی شائبه شان ابراز میدارم.

چکیده:

در سال 1957 گام بزرگ پرتاب اسپوتنیک 1 بعنوان اولین فضاپیما در مدار زمین توسط شوروی سابق برداشته شد. این موفقیت به سرعت بوسیله مجموعه ای آزمایشات دنبال شد که هدف از انجام آنها کاوش و تحلیل بعد جدیدی از علم در برابر دیدگان بشر بود. پرتاب اسپوتنیک نقطه شروع کاوش فضا و منازعه حول نظامی کردن فضای ماورای جو بود. پس از آن معلوم گشت که برای اجتناب از اغتشاش و بهره‌برداری غیرمجاز از فضای ماورای جو، وجود قوانین حقوقی غیرقابل اجتناب است. به این ترتیب و با رشد فزاینده فناوری فضایی، حقوق فضایی به یک واقعیت تبدیل شد.

معاهده اصول حاکم بر فعالیتهای کشورها در کاوش و استفاده از فضای ماورای جو شامل ماه و دیگر اجرام آسمانی (معاهده فضا) که پس از پرواز تاریخی یوری گاگارین و قبل از گام نهادن نیل آرمسترانگ روی ماه، در نخستین سالهای کاوش فضا در سال 1967 به اجرا درآمد، آزمایش سلاحها، استقرار تسلیحات کشتار جمعی شامل تسلیحات هسته‌ای، انجام مانورهای نظامی و استقرار پایگاههای نظامی در فضا را ممنوع ساخت. با این حال، این معاهده عبور تسلیحات هسته‌ای از فضا یا پرتاب تسلیحات هسته‌ای از زمین به فضا جهت باز داشتن از حملات موشکی را پوشش نمی دهد و همین طور بر دیگر سلاحها مثل تسلیحات ضد ماهواره و قرار دادن تسلیحات متعارف در فضا نظارتی ندارد.

با توجه به افزایش روزافزون استفاده از فضای ماورای جو و با عنایت به این که زمینه حضور کشورهای در حال توسعه من جمله جمهوری اسلامی ایران نیز فراهم شده است، تبیین نحوه این بهره‌برداری به طریقی که در راستای منافع جامعه بین‌المللی و صلح‌آمیز باشد می‌تواند از فجایع احتمالی آینده جلوگیری کرده و وضعیت حقوقی این محدوده را روشن تر سازد. در ارتباط با ایران، زمان آن فرارسیده که قبل از هرگونه اقدامی از جنبه‌های حقوقی دسترسی به فضای ماورای جو آگاه شده و در فضای بین‌المللی کنونی، موضع خود را به عنوان کشوری که در حال دستیابی به فن‌آوری‌های مرتبط است در ارتباط با نحوه بهره‌برداری از این محدوده تبیین نماییم تا دستاوردهای فضایی آتی به عنوان ابزاری علیه کشورمان تبدیل نگشته و تجربه فناوری هسته‌ای تکرار نشود. بررسی این موضوع زمانی شکل جدی‌تر به خود می‌گیرد که توجه کنیم تاکنون بررسی منسجم و جامعی از این دست در مدارک علمی کشورمان صورت نگرفته و خلأ حقوقی در این ارتباط کاملاً محسوس است.

از آنجا که بسیاری از کشورها طی بیانیه‌هایی سیاسی پیش از این، تعهد خود به عدم تلاش برای استقرار تسلیحات در فضا را اعلام کرده‌اند، پیشنهاد اول آن است که برای اطمینان از بروز چنین مسئله‌ای، این تعهد بصورت یک قاعده الزام آور حقوقی جهانی مورد تأیید کشورها قرار گیرد. برای

جلوگیری از درگیری نظامی در فضا یا حداقل قانونمندسازی آن جامعه بین‌المللی باید بر سر فعالیتهای مجاز در فضا و ترتیبات مربوط به توزیع منافع آن به توافق برسد. پیشنهاد دوم، تشکیل یک سازمان جامع فضایی مبتنی بر رویکرد یکپارچه نسبت به استفاده های گوناگون از فضا است. یک سیستم کارآمد که مستلزم ممنوعیت حق حاکمیت در فضا و تخصیص فضا به منافع کل بشریت است. این امر مستلزم یک نهاد سازمان یافته بین‌المللی است که مسئولیت اصلی آن پیشرفت و توسعه صلح‌آمیز در فضا است.

فهرست اجمالی مطالب

مقدمه

بخش 1: فضای ماورای جو

فصل 1: آشنایی با مبانی تاریخی، تعاریف و کارگزاران مرتبط با فضا

فصل 2: مرز میان هوا و فضا

فصل 3: منابع حقوقی فضای ماورای جو

فصل 4: بهره‌برداری از فضای ماورای جو

بخش 2: مقابله با سلطه در فضا بر پایه مقررات حقوق بین الملل

فصل 1: مذاکرات چندجانبه به منظور جلوگیری از مسابقه تسلیحاتی در فضای ماورای جو

فصل 2: اسناد بین المللی فضایی مرتبط

فصل 3: بهره‌برداری نظامی از فضا و حقوق بین الملل بشردوستانه

فصل 4: توسعه بنیادین حقوق بین الملل در بهره‌برداری از فضا

بخش 3: اقدامات اعتمادساز جهت تضمین بهره‌برداری صلح آمیز از فضای ماورای جو

فصل 1: نظر کشورها و سازمانهای غیردولتی در ارتباط با اجرای اصل بهره‌برداری صلح آمیز از فضای ماورای جو

فصل 2: اجرای پیمان فضا در حوزه امنیت با در نظر گرفتن امنیت مشترک

فصل 3: سازمان بین المللی فضایی برای تضمین بهره‌برداری صلح آمیز از فضا

نتیجه گیری

فهرست منابع

فهرست تفصیلی مطالب

صفحه	عنوان
ی	فهرست اختصارات
1	مقدمه
8	بخش 1: فضای ماورای جو
8	فصل 1: آشنایی با مبانی تاریخی، تعاریف و کارگزاران مرتبط با فضا
8	أ) نگاه اجمالی از نظر تاریخی
9	ب) تعاریف
17	1. تعریف فضای ماورای جو و اسناد حقوق فضایی
20	2. تعریف فضای ماورای جو و نسل جدید وسایل نقلیه فضایی
24	ج) سازمان‌های بین‌المللی
25	1. نهادهای دولتی
25	1-1. سازمان ملل متحد
25	1-2. آژانس‌های تخصصی
26	2. نهادهای غیردولتی
26	1-2. شورای بین‌المللی اتحادیه‌های علمی
26	2-2. کمیته تحقیقات فضایی
26	2-3. مؤسسه بین‌المللی حقوق فضایی
26	2-4. آکادمی بین‌المللی فضانوردی
27	فصل 2: مرز میان هوا و فضا
31	أ) نظریه عدم ضرورت در حال حاضر
36	ب) نظریه معیارها و ضوابط فعالیت‌های انسانی در فضا (رهیافت کارکردی)
40	ج) نظریه صعود آیرودینامیکی

45	د) نظریه بیانیه بوگوتا
49	ه) نظریه نامتناهی بودن حاکمیت
50	و) نظریه امنیت ملی و کنترل موثر
51	ز) نظریه پایین ترین نقطه پرواز مداری
55	ح) نظریه ارتفاع اختیاری
56	ط) تدوین یک نظریه قطعی برای تعیین مرزهای پرواز در هوا و فضا
59	فصل 3: منابع حقوقی فضای ماورای جو
59	أ) معاهدات
	1. معاهده اصول حاکم بر فعالیت های کشورها در استفاده و بهره برداری از فضای ماورای جو شامل ماه و دیگر اجرام سماوی (معاهده فضا)
59	
66	2. موافقتنامه نجات فضانوردان
67	3. کنوانسیون مسئولیت برای صدمات ناشی از اشیاء فضایی
69	4. کنوانسیون ثبت
70	5. موافقتنامه حاکم بر فعالیت های کشورها در ماه و دیگر اجرام سماوی (موافقتنامه ماه)
75	ب) حقوق عرفی
83	ج) اصول کلی حقوقی
84	فصل 4: بهره برداری از فضای ماورای جو
84	أ) نحوه پیدایش اصل بهره برداری صلح آمیز از فضا
84	1. پیدایش عصر فضا و اعلامیه های بهره برداری های صلح آمیز از فضا
86	2. اعلامیه اصول حقوقی برای فضای ماورای جو
89	3. پیمان منع جرئی آزمایشات هسته ای
92	4. معاهده فضا
95	5. بهره برداری صلح آمیز از فضا بعنوان اقدام حقوقی کنترل تسلیحات
97	6. تعادل میان منافع بشری و آزادی کشورها در بهره برداری از فضا

99	7. تبیین واژه " مقاصد صلح‌آمیز "
101	1-7. تعریف صلح
102	2-7. ماده 4 معاهده فضا
105	1-2-7. غیر نظامی کردن جزئی مدار زمین و فضا
106	2-2-7. غیر نظامی کردن کامل ماه و دیگر اجرام آسمانی
107	3-7. عرف بهره‌برداری صلح‌آمیز
110	4-7. دفاع مشروع
111	5-7. حفظ صلح
112	6-7. تفسیر کشورها
119	ب) پیدایش رقابت های نظامی در فضا
122	1. فعالیتهای نظامی ماهواره ها در فضا
124	1-1. اصابت به اهداف زمینی
125	2-1. دفاع ضد موشکی
126	3-1. دفاع از سایر ماهواره‌ها
127	4-1. حمله به سایر ماهواره‌ها
128	5-1. جنگ فضایی
128	6-1. تجهیزات نظامی و با کاربرد دوگانه
129	2. تحول تاریخی فعالیتهای نظامی در فضا
129	1-2. عصر جنگ سرد
133	2-2. پیشرفتهای دهه 90
135	3-2. پیشرفتهای کنونی
138	3. فعالیتهای فضایی نظامی دولتها، سازمانها و در مناطق جغرافیایی
139	1-3. ایالات متحده آمریکا
153	2-3. اتحاد جماهیر شوروی سابق

162	3-3. چین
167	4-3. اتحادیه اروپا
174	5-3. کشورهای منطقه خاورمیانه
180	6-3. کانادا
182	7-3. کشورهای منطقه آسیای شرقی
188	8-3. استرالیا
188	4. نظامی کردن فضا در برابر تسلیح فضا
193	بخش 2: مقابله با سلطه در فضا بر پایه مقررات حقوق بین الملل
193	فصل 1: مذاکرات چندجانبه به منظور جلوگیری از مسابقه تسلیحاتی در فضای ماورای جو
205	أ) مذاکرات چندجانبه در سازمان ملل متحد
205	1. شورای امنیت ملل متحد
206	2. مجمع عمومی ملل متحد
211	3. دفتر امور فضای ماورای جو سازمان ملل متحد
212	4. کمیته بهره‌برداریهایی صلح‌آمیز از فضای ماورای جو
	4-1. جلوگیری از مسابقه تسلیحاتی در فضا و دومین کنفرانس سازمان ملل در مورد
213	اکتشاف و بهره‌برداری صلح‌آمیز از فضای ماورای جو
	5. تقویت همکاری صلح‌جویانه در استفاده از فضا و سومین کنفرانس سازمان ملل در مورد
215	اکتشاف و بهره‌برداری صلح‌آمیز از فضای ماورای جو
216	ب) بهره‌برداری نظامی از فضا و کنفرانس خلع سلاح
220	1. دستورکار و شیوه‌های عملکرد کنفرانس خلع سلاح
221	2. کمیته موقت کنفرانس خلع سلاح درباره موضوع پاروس (1985-1994)
227	1-2. مذاکرات رسمی از سال 1998
234	2-2. ارزیابی حقوقی رکود در کنفرانس خلع سلاح
237	فصل 2: اسناد بین‌المللی فضایی مرتبط

237	أ) معاهده فضا
238	ب) معاهده منع آزمایشات محدود
238	ج) معاهده ضد موشکهای بالستیک
239	د) موافقتنامه نجات
240	ه) کنوانسیون مسئولیت
240	و) کنوانسیون ثبت
240	ز) موافقتنامه ماه
241	ح) کنوانسیون نایروبی
241	ط) توافق نامه خط تماس اضطراری
242	ی) کنوانسیون انمود
242	ک) معاهده کاهش تسلیحات استراتژیک I (استارت 1)
243	ل) رژیم کنترل تکنولوژی موشک
245	م) کنوانسیون سلاح های متعارف
246	فصل 3: بهره برداری نظامی از فضا و حقوق بین الملل بشردوستانه
247	أ) اصول حقوق بین الملل بشردوستانه
247	1. ضرورت
248	2. تفکیک
248	3. تناسب
249	أ) سلاحهای فضایی
249	1. سلاح های تشعشی و الکترومغناطیسی
250	2. سلاح های انرژی جنبشی و سرعت بالا
251	3. تسلیحات انرژی هدایت شده
251	4. سلاح های اطلاعاتی
252	ب) بررسی اسناد بین المللی مرتبط

- 252 1. اصول حقوق بشر دوستانه
- 257 2. ماده 4 معاهده فضا
- 260 3. ماده 1 معاهده فضا
- 264 4. بند 4 ماده 2 منشور ملل متحد
- 265 (ج) قانونی بودن ارسال سلاح های متعارف به فضای ماورای جو
- 268 (د) پیش نویس معاهده جلوگیری از ارسال تسلیحات و تهدید به کاربرد زور در فضای ماورای جو
- 268 (ه) ثبت اشیای فضایی
- 273 فصل 4: توسعه بنیادین حقوق بین الملل در بهره برداری از فضا
- 273 (أ) اصل میراث مشترک بشریت در فضا
- 277 1. پیدایش اصل میراث مشترک بشریت در حقوق فضایی
- 279 2. عناصر امنیتی اصل میراث مشترک بشریت در حقوق فضایی
- 279 1-2. استفاده صلح آمیز
- 280 2-2. اصول همکاری، رایزنی و اطلاعات
- 282 3-2. منافع مشترک و مقررره مربوط به بشریت
- 286 3. میراث مشترک بشریت به عنوان یک اصل بنیادین حقوق بین الملل فضایی
- 287 1-3. مبانی
- 288 2-3. توسعه بنیادین نظام بین الملل و حقوق بین الملل عمومی
- 293 3-3. تاثیر تحول بنیادین حقوق بین الملل بر حقوق فضایی و امنیت در فضا
- 298 (ب) امنیت مشترک در فضا
- 301 1. عناصر اصلی امنیت مشترک
- 301 1-1. همکاری برای غیرهسته ای کردن
- 301 2-1. ساختارهای غیرفعال و دفاعی
- 302 3-1. واکنش نسبت به تجاوز نظامی
- 302 4-1. تحدید سرمایه گذاری و تکثیر سلاح های هسته ای

- 302 5-1. شفاف سازی و اقدامات اعتمادساز
- 303 2. امنیت مشترک و کشورهای قدرتمند
- 305 3. امنیت مشترک، راهبرد هسته‌ای و دفاع موشکی در فضا
- 307 **بخش 3: اقدامات اعتمادساز جهت تضمین بهره‌برداری صلح‌آمیز از فضای ماورای جو**
- فصل 1: نظر کشورها و سازمانهای غیردولتی در ارتباط با اجرای اصل بهره‌برداری صلح‌آمیز از فضای
309 ماورای جو
- 309 (أ) اجرای اصل بهره‌برداری صلح‌آمیز و جلوگیری از مسابقه تسلیحاتی در فضا
- 309 1. ممنوعیت بهره‌برداریهای فعال نظامی از فضا
- 317 2. اقدامات اعتمادساز در فضا و رژیم مصونیت ماهواره‌ها
- 319 (ب) توسعه دفاع موشکی جهانی
- 322 (ج) پیشنهادهایی برای نظام جامع امنیتی جهت تضمین بهره‌برداری صلح‌آمیز از فضا
- 324 فصل 2: اجرای پیمان فضا در حوزه امنیت با در نظر گرفتن امنیت مشترک
- 326 (أ) مبانی و اصول
- 326 1. اجرای منافع بشریت در حوزه امنیت در فضا
- 327 2. مقایسه ممنوعیت تسلیحات فضایی با کنوانسیون سلاح های شیمیایی
- 329 (ب) اصول اصلی پیمان چندجانبه امنیت مشترک در فضا
- 329 1. امنیت مشترک و مبتنی بر همکاری
- 330 2. شفاف سازی و اقدامات اعتمادساز
- 330 3. تغییر راهبرد براساس همکاری و خلع سلاح هسته‌ای
- 331 4. کنترل تسلیحات بازدارنده از طریق ممنوعیت استفاده نظامی فعال از فضا
- 331 5. اصل برابری
- 331 (ج) عناصر اصلی پیمان چندجانبه امنیت مشترک در فضا
- 332 1. اصول امنیت مشترک در فضا
- 332 1-1. تبصره های کلی درباره امنیت مبتنی بر همکاری و مسایل ویژه راهبرد هسته‌ای

- 332 1-2 تبصره های خاص درباره امنیت مبتنی بر همکاری در فضا
- 333 2. ممنوعیت بهره‌برداریهای فعال نظامی با ماهیت مخرب
- 334 3. نابودی تسلیحات ضدماهواره ای موجود و ظرفیتهای مربوط به آن
- 334 4. اقدامات اعتمادساز
- 335 5. رژیم حفاظت از اشیاء فضایی غیرنظامی و بهره‌برداریهای غیرفعال نظامی با ماهیت غیرمخرب
- 336 6. کنترل اجرا از طریق نظارت و راستی آزمایی
- 338 7. تدوین استانداردهای حقوقی بهره‌برداری صلح‌آمیز از فضا
- 339 (د) عرصه های بین‌المللی مناسب جهت مذاکره
- 340 (ه) تاثیر اجرای معاهده فضا بر کشورهای غیرعضو
- 342 فصل 3: سازمان بین‌المللی فضایی برای تضمین بهره‌برداری صلح‌آمیز از فضا
- 342 (أ) نظرات کشورها و حقوقدانان در ارتباط با یک سازمان بین‌المللی فضایی
- 343 1. انتقادات و نیازهای امنیتی بین‌المللی
- 344 2. سازمان جامع فضایی
- 346 3. نظارت بین‌المللی ماهواره ای و آژانس‌های راستی آزمایی
- 346 1-3. آژانس‌های نظارت و راستی آزمایی
- 348 2-3. آژانسهای مختص راستی آزمایی
- 349 3-3. ارزیابی حقوق بین‌الملل از راستی آزمایی چندجانبه ماهواره ای
- 352 (ب) ایجاد سازمانی برای امنیت مشترک در فضا
- 352 1. سازوکار سازمانی برای تضمین بهره‌برداری صلح‌آمیز از فضا
- 354 2. حوزه های فعالیت سازمان
- 354 1-2. همکاری امنیتی و اعتمادسازی
- 355 2-2. نظارت و راستی آزمایی
- 356 3-2. هشدار سریع و حفاظت در برابر حملات غیرمجاز و تصادفی

357	4-2. وظایف امنیتی فضا در حوزه های نظامی و غیرنظامی
357	5-2. فعالیتهای بلندمدت احتمالی سازمان
358	3. ساختار سازمانی
360	نتیجه گیری
367	فهرست منابع
367	الف- کتب فارسی
367	ب-مقالات فارسی
367	ج- کتب انگلیسی
369	د-مقالات انگلیسی
378	ه- اسناد سازمان ملل متحد
383	و- پایگاه های اینترنتی

فهرست اختصارات

ABM	Anti-Ballistic Missile
AJIL	American Journal of International Law
ASAT	antisatellite weapon
BMD	Ballistic Missile Defence
BWC	Biological Weapons Convention
BYIL	British Yearbook of International Law
CD	Conference of Disarmament
COPUOS	Committee On the Peaceful Uses of Outer Space
COSPAR	Committee on Spce Researches
CTBT	Comprehensive Test Ban Treaty
CTBTO	Comprehensive Test Ban Treaty Organization
CWC	Chemical Weapons Convention
DEW	Directed Energy Weapon
DSCS	Defence Satellite Communication System
EJIL	European Journal of International Law
ESA	European Space Agency
ESRO	European Space Research Organization
EU	European Union
FMCT	Fissile Material Cut-off Treaty
FOBS	Functional Orbitl Bombardment System
GAOR	General Assembly Official Records
GEO	Geostationary orbit
GPS	Global Positioning System
IAEA	International Atomic Energy Agency
IAF	International Astronautical Federation
ICAO	Interntionl Civil Aviation Organization
ICBM	Intercontinentl Bllistic Missile
ICC	International Criminal Court
ICJ	International Court of Justice
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
IISL	International Institute of Space Law
ILA	International Law Association
ILC	International Law Commission (United Nations)
ISRO	India Space Research Organization
ISS	International Space Station

ITU	International Telecommunication Union
JALC	Journal of Air Law and Commerce
JSL	Journal of Space Law
LEO	Low Earth Orbit
PTBT	Partial Test Ban Treaty
MTCR	Missile Technology Control Regieme
NASA	National Aeronautics and Space Administration (USA)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Brussels, Belgium)
NPT	Non-Proliferation Treaty
OST	Outer Space Treaty
PAROS	Prevention of an Arm Race in Outer Space
PCIJ	Permanent Court of International Justice
SALT	Strategic Arms Limitation Talks
SDI	Strategic Defence Initiative
START	Strategic Arms Reduction Treaty
UN	United Nations
UNAEC	United Nation Atomic Energy Commision
UNIDIR	United Nation Institute for Disarmament Research
UNGA	United Nations General Assembly
WMD	Weapons of Mass Destruction
YJIL	Yale Journal of International Law

مقدمه

در سالهای قبل از جنگ جهانی دوم، پیشرفت های مهمی در زمینه تکنولوژی های فضایی در کشورهایمانند آلمان، اتحاد جماهیر شوروی سابق و ایالات متحده آمریکا صورت گرفت. فعالیت های یاد شده، این کشورها را به قدرتهای عظیم فضایی در طول جنگ و پس از آن تبدیل نمود. عصر نوین فضا در اوایل قرن بیستم همراه با توسعه و پیشرفت دانش فنی در زمینه موشک و راکت، آغاز شد. آلمان در زمان جنگ جهانی دوم با کار بر روی آثار افرادی همچون هرمن اوبرث و والتر هومن، با پیشرفت چشمگیر در علوم موشکی و حمایت عظیم دولتی موفق به ساخت موشک وی 2 برای حمل مهمات شد. اگرچه برنامه ساخت این موشک بسیار هزینه بر بود و این موشک دارای ارزش نظامی محدودی بود، از آن به عنوان اولین موشک فضایی موفق و ماندنی یاد می شود. پس از جنگ جهانی دوم، گروه کوچکی از دانشمندان موشکی آلمان پروژه وی 2 را برای ادامه پژوهش به آمریکا بردند و این عمل پایه گذار برنامه موشکهای فضایی شد. اتحاد جماهیر شوروی سابق نیز پس از جنگ، به فناوری وی 2 دسترسی پیدا کرد. دوره پس از جنگ، پیشرفت سریع در حوزه کاوش فضا را به دنبال داشت.

در سال 1957 گام بزرگ پرتاب اسپوتنیک 1¹ بعنوان اولین فضاپیما در مدار زمین توسط شوروی سابق برداشته شد. این موفقیت به سرعت بوسیله مجموعه ای آزمایشات دنبال شد که هدف از انجام آنها کاوش و تحلیل بعد جدیدی از علم در برابر دیدگان بشر بود. اسپوتنیک رویای کاوش در فضا را به واقعیت تبدیل کرد. پرتاب اسپوتنیک نقطه شروع کاوش در فضا و منازعه حول نظامی کردن فضای ماورای جو بود.

در آوریل 1961، یوری گاگارین اولین انسانی بود که به فضا سفر نمود و در 1969 نیل آرمسترانگ اولین انسانی بود که روی سطح یکی از اجرام کهکشانی (کره ماه) پا نهاد. پس از آن معلوم گشت که برای اجتناب از اغتشاش و بهره برداری غیرمجاز از فضای ماورای جو، وجود قوانین حقوقی غیرقابل اجتناب است. به این ترتیب و با رشد فزاینده فناوری فضایی، حقوق فضایی به یک واقعیت تبدیل شد.

واکنش اولیه رئیس جمهور وقت آمریکا، آیزنهاور، در برابر موفقیت اتحاد شوروی سابق در پرتاب اسپوتنیک به فضا، تلاش در جهت محدود کردن ظرفیت های بالقوه نظامی در فضا، با بهره گیری از تعهدات مربوط به ممانعت از بروز مسابقه تسلیحاتی در فضا بود و از این طریق، تلاش نمود تا در صورت امکان، تصویری صلح جویانه از فعالیت های فضایی ارائه نماید.² گامهای بیشتر در کسب

1 . Sputnik I

2 . Daniel.j. Boorstin, *The Launch of Sputnik*, at: http://www2.needham.k12.ma.us/nhs/cur/Baker_00/03-04/Baker-LM-MB-3-04/the_launch_of_sputnik.htm, Last visit at Oct.2011.